

جلسه ۲۲۰ (ج) ۹۰/۲/۲۱

بسم الله الرحمن الرحيم

بحث در این بود که قضاء صوم در چه شرایطی بر اشخاص واجب می شود؟ گفتیم که قضاء صوم بر شخص بالغ و عاقل واجب می باشد نه نابالغ و یا مجنون، همچنین گفتیم که قضاء صوم بر مغمی علیه نیز واجب نیست. و اما بحث در این بود که اگر کسی کافر بود و بعد مسلمان شد آیا او هم باید روزه های زمان کفرش را قضا کند یا نه؟ گفتیم که کفار مکلف به فروع می باشند (همان طور که بر اصول هم مکلف هستند) و در جلسه قبل روایاتی را خواندیم که دلالت داشتند بر اینکه لازم نیست که کافر روزه های زمان کفرش را قضا کند. خوب و اما اگر کسی قبل از طلوع فجر مسلمان شود باید نیت کند و روزه بگیرد ولی اگر بعد از طلوع فجر مسلمان شود حتی قضای آن روز هم بر گردش واجب نیست. صاحب عروة در این رابطه می فرماید: «و کذا لا یجب علی من أسلم عن کفر إلا إذا أسلم قبل الفجر و لم یصم ذلک الیوم فإنه یجب علیه قضاؤه و لو أسلم فی أثناء النهار لم یجب علیه صومه و إن لم یأت بالمفطر و لا علیه قضاؤه من غیر فرق بین ما لو سلم قبل الزوال أو بعده و إن کان الأحوط القضاء إذا کان قبل الزوال». ولی احوط استحبابی آن است که اگر قبل از ظهر مسلمان شد آن روز را روزه بگیرد زیرا مواردی در شرع داریم که اگر کسی قبل از ظهر عذرش برطرف شد شارع روزه آن روز را از او قبول کرده است مانند مسافری که قبل از ظهر به وطن خود رسیده است و یا

کسی که شاک در داخل شدن رمضان است و قصد روزه نکرده و قبل از ظهر متوجه شده که ماه رمضان است که در این صورت او می تواند آن روز را روزه بگیرد، همچنین کسی که مریض بود و روزه بر او واجب نبود ولی قبل از ظهر خوب شد او نیز می تواند روزه آن روز را بگیرد در این موارد شارع تعبدا روزه آن روز این اشخاص را از آنها قبول کرده است، از این رو در ما نحن فیه هم اگر کافر قبل از ظهر اسلام آورد در حالی که چیزی نخورده مستحب است تجدید نیت کند و روزه آن روز را بگیرد و اگر آن روز را روزه نگرفت مستحب است که بعدا قضای آن را بگیرد، البته عبارت صاحب عروة در اینجا نقص دارد و آن نقص این است که کسی که مسلمان شده است با دو قید مستحب است آن روز را روزه بگیرد؛ یکی اینکه پیش از ظهر اسلام آورده باشد و دیگری اینکه قبل از ظهر هم چیزی نخورده باشد، در این صورت مستحب است که قصد صوم کند و روزه آن روز را بگیرد و اگر با این شرایط روزه آن روز را نگرفت مستحب است لا أقل قضای آن روز را به جا بیاورد، گفته شده است که شیخ طوسی در مبسوط قائل به استحباب شده است ولی ایشان هم دلیلی ذکر نکرده است. حضرت امام قدس سره هم در حاشیه خود بر عروه در ذیل کلام صاحب عروة می فرماید: «اذا لم یأتی بالمفطر قبل اسلامه و ترک تجدید النیة و اتمام الصوم».

صاحب عروة در مسئله اول می فرماید: (مسئله ۱): «یجب علی المرتد قضاء ما فاته آیام رده سواء کان عن ملة أو فطرة». این مسئله در مورد کافر اصلی نیست بلکه در مورد کافر عرضی یعنی مرتد می باشد، مرتد

برای تداوی باشد یا غیر آن . آیه الله خوئی در مستند عروة می فرماید ؛ در مورد مستی روزه قضا ندارد و مست شدن مانند خواب رفتن است لذا ایشان در حاشیه عروه فرموده اند که سکر بخصوصه روزه را باطل نمی کند . صاحب جواهر نیز در ج ۱۷ ص ۳۸۹ می فرماید : « و اما السكران و نحوه ممن لا یدخل تحت اسم المجنون و المغمی علیه فالمتجه وجوب القضاء علیه ، لعموم ؛ (من فاتته) كما عن الشيخ و ابن إدريس و الفاضلین و الشهيد القطع به ، بل المتجه عدم الفرق بین کون ذلك منه علی جهة الحرمة و عدمها کالغافل و المکره و المضطر و نحوهم » بعد ایشان در تعلیل این مطلب می فرماید : چون در روزه کمال و عقل لازم است و سکران این را ندارد از این رو باید روزه اش را قضا کند . خوب و اما امروز چهارشنبه است و ما بحثی در نهج البلاغه داشتیم

و الحمد لله رب العالمین اولاً و آخراً و صلی الله علی محمد و آله الطاهیرین

کسی است که اول مسلمان بوده ولی بعد از اسلام برگشته از این رو مرتد کافر عرضی است ، و اما مرتد فطری به کسی می گویند که هنگام تولد یکی از پدر و مادر او مسلمان بوده اند و در نتیجه او هم مسلمان متولد شده و بعد از اسلام برگشته ، و مرتد ملی به کسی می گویند که از اول کافر به دنیا آمده بوده و بعد مسلمان شده و بعد از اسلام برگشته روایاتی که ما دیروز خواندیم در مورد کافر اصلی بود و از کافر عرضی مثل مانحن فیه انصراف دارد بنابراین آن أدله دالّه بر اینکه کسی که مخاطب به وجوب صوم بوده و روزه را نگرفته باید قضا کند شامل اینجا می شود لذا کسی که در زمان ارتدادش روزه نگرفته واجب است که آنها را قضا کند . خوب و اما در مورد مرتد فطری این بحث مطرح است که آیا توبه اش قبول است یا نه ؟ اکثر فقهاء قائل هستند که توبه او اگر مرد باشد ذاتا قبول نیست و او باید کشته شود هرچند توبه اش باطنا قبول است .

(مسئله ۲) : يجب القضاء علی من فاته لسکر من غیر فرق بین ما کان للتداوی أو علی وجه الحرام . کسی که به واسطه مستی روزه اش فوت شده باید روزه اش را قضا کند ، البته باید توجه داشت که اگر کسی قبل از طلوع فجر چیزی خورد و مست شد و به همین علت نتوانست نیت کند حکم او مانند کسی می باشد که موقع طلوع فجر خواب مانده و بعد که متوجه شده که در این صورت نیت می کند و روزه اش هم صحیح می باشد . همچنین اگر کسی در طول روز چیزی بخورد ، هم روزه اش باطل است و هم کفاره دارد از این رو بحث در جایی است که کسی در طول روز چیزی را بیوید و بر اثر آن مست شود البته فرقی نیست بین اینکه مستی او